

ZONNESTRAAL

**Geef er
een patat op!**

IN DIT NUMMER:

P.
3-12

**W.o.-dossier
DE AARDAPPEL**

P.
13-14

**Vraag van de week
KUN JE ZELF AARDAPPELEN
KWEKEN?**

P.
15-16

**Knap, die wetenschap!
EEN AARDAPPELBATTERIJ**

P.
17-18

**Kunstig
DE AARDAPPELETERS**

P.
19-22

**Poëzie
LENTEKRIEBELS**

P.
23-24

**Kalender
APRIL 2020**

ONTDEK JOUW
PRETPEK
MIDDEN IN DIT NUMMER

Poëzie

p. 19-22

Lentekriebels!

Midden in je nummer!

VERKEERSFLITS

Bijzondere situaties in het verkeer!

De oplossingen van dit nummer vind je
over twee weken op www.zonnestraal.be.

foto's: © Shutterstock, tenzij anders vermeld.

Zonnestraal

Voor België: Uitgeverij Averbode nv, Postbus 54, 3271 Averbode. Tel. +32 (0)13 78 01 16 – fax +32 (0)13 78 03 83 – e-mail: basisonderwijs@uitgeverijaverbode.be – website: www.uitgeverijaverbode.be
Voor Nederland: Uitgeverij Averbode nv, Postbus 54, 3271 Averbode, België. Tel. 0499 788116 – e-mail: info@uitgeverijaverbode.nl – website: www.uitgeverijaverbode.nl

Verantwoordelijke uitgever: Filip Noël, Abdijstraat 1, 3271 Averbode • Gedelegeerd bestuurder: Barbara Vangheluwe
Zonnestraal • ISSN 0772-9898

Deze uitgave ondersteunt de actie van OVAM, die het milieu wil beschermen door het optimale hergebruik van papier aan te moedigen. Dit tijdschrift wordt gedrukt op milieuvriendelijk papier. • De verkoopvoorwaarden van dit product vindt u op www.uitgeverijaverbode.be/verkoopvoorwaarden. • Onder voorbehoud van alle rechten. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, gereproduceerd, verspreid of op andere wijze meegedeeld aan het publiek zonder uitdrukkelijke voorafgaandelijke toestemming van de uitgever. • De persoonlijke gegevens die door u verstrekt worden, worden door Uitgeverij Averbode nv en Uitgeverij Averbode/Erasmie nv, Abdijstraat 1, 3271 Averbode, gebruikt om u op de hoogte te houden van hun activiteiten en uitgaven. Op eenvoudig verzoek kunt u uw gegevens inkijken en eventueel verbeteren. • Ondanks al onze inspanningen om aan de verplichtingen inzake het beeldmateriaal van dit nummer te voldoen, is het mogelijk dat bepaalde rechthebbenden ons onbekend gebleven zijn. Wij stellen ons ter beschikking voor het oplossen van hun probleem.

De redactie

Hoofdredactie: Sonja Wuytens • Coördinatie: Kathleen Schuyten • Eindredactie: Isabel Vandeginste & Cécile Cavaleri • Archief: Greet Van Dessel • Prepress: Chris Beelen • Artdirector: Guido Goris • Vormgeving: Marine Dornec & Els Vandervoort

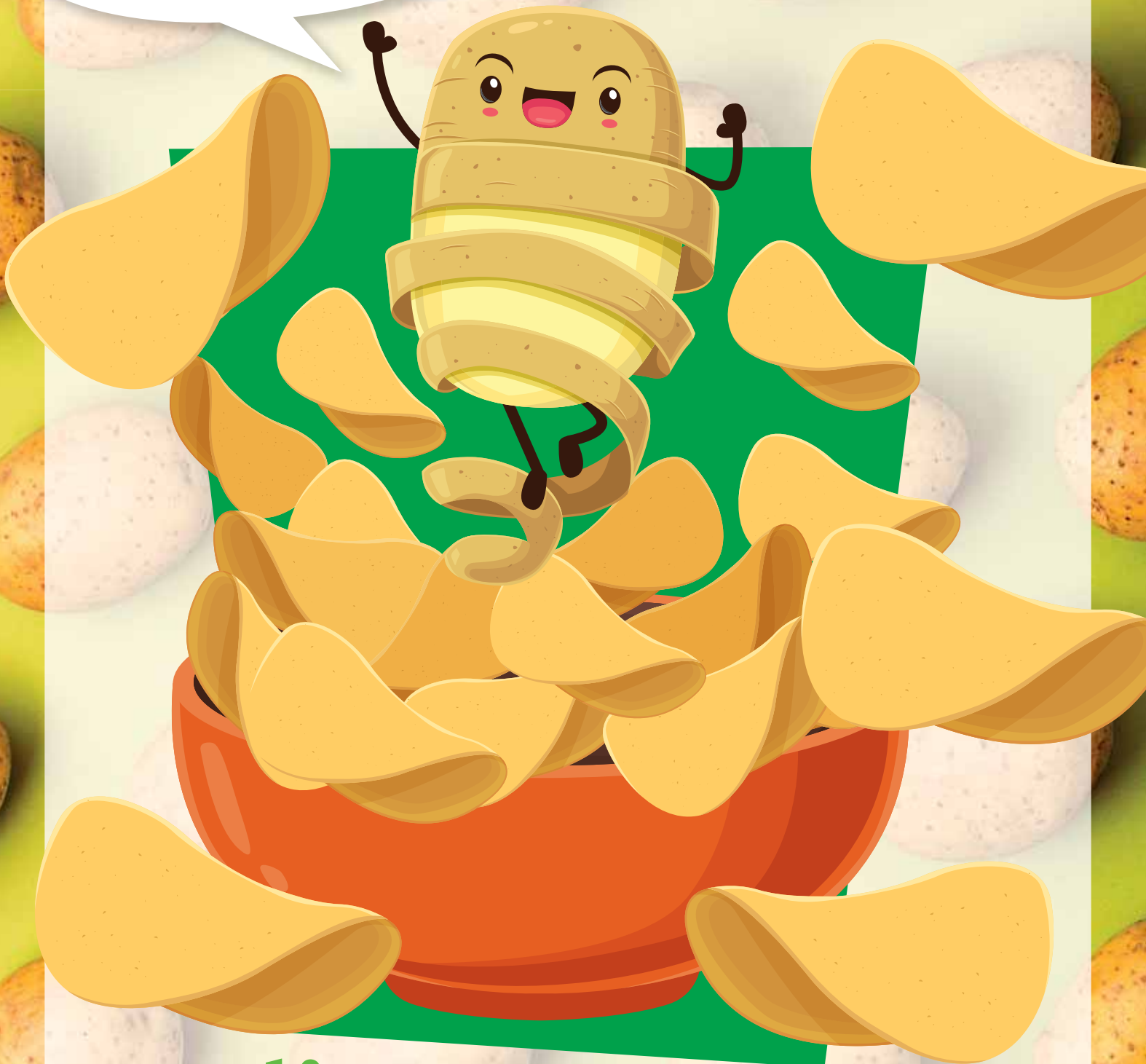
De aardappel

Een hete aardappel in je mond?

➔ **Wat is het eerste waaraan je denkt bij het woord AARDAPPEL?**

Schrijf het in de aardappelchips.

weetje

Wist je dat het woord patat komt van het Spaanse woord *patata* voor aardappel? In Zuid-Amerika noemden de inwoners de aardappel *batata* en *papa*.

➔ **Hoe heet de aardappel in andere landen?**
Zoek eens op het internet.

De geschiedenis van de aardappel

1

Zo'n 8000 jaar geleden werd de **wilde aardappel** voor het eerst gebruikt in de landbouw in **Peru**.

2

Waarschijnlijk nam **Diego de Amalya** de eerste aardappelplant in 1536 mee uit Peru of Chili naar **Spanje**. Christoffel Columbus had Amerika ontdekt in 1492.

3

Vanuit Spanje brachten **monniken** de aardappelplant naar kloosters in heel Europa. Er werden verschillende soorten **gekweekt**. Stilaan werd, ook in Europa, de aardappel een belangrijke **voedselplant**.

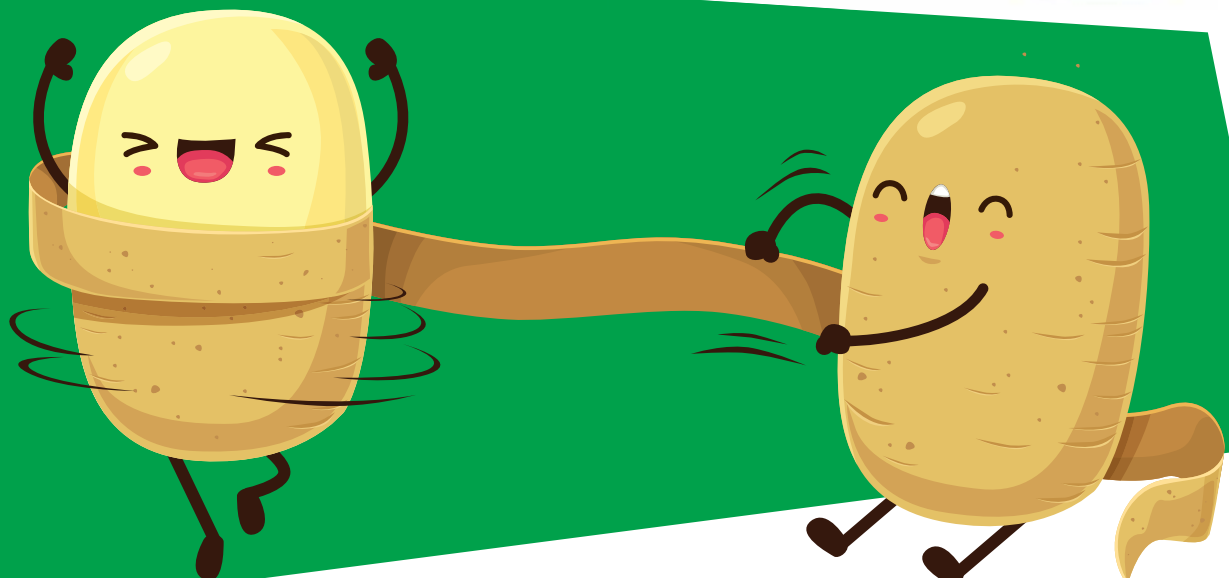
4

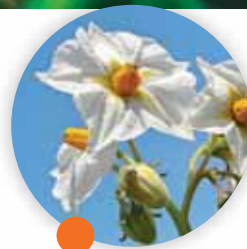
De aardappel was voor vele mensen **basisvoedsel**. Maar in 1845 mislukte de aardappeloogst door wat ze de aardappelziekte noemen. In Ierland stierven daardoor 1 tot 1,5 miljoen mensen. Nog eens zoveel mensen vertrokken naar Noord-Amerika.

5

In Europa worden nog steeds veel aardappelen gegeten. Maar de meeste aardappelen kweekt men nu in **China**, ongeveer een derde van de wereldproductie.

©iStock

Een voedzame knol!

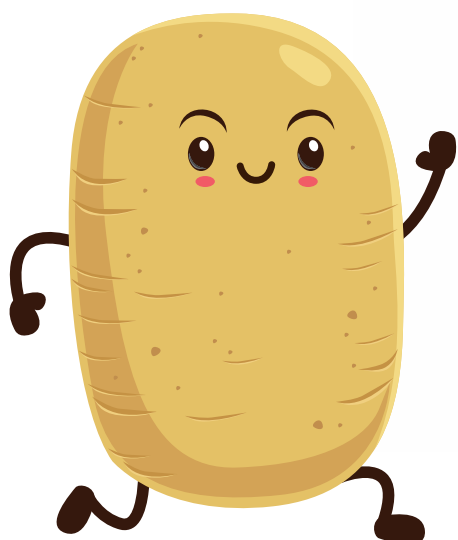
De aardappel behoort tot dezelfde familie als de paprika en de tomaat. De **knollen** zijn erg voedzaam.

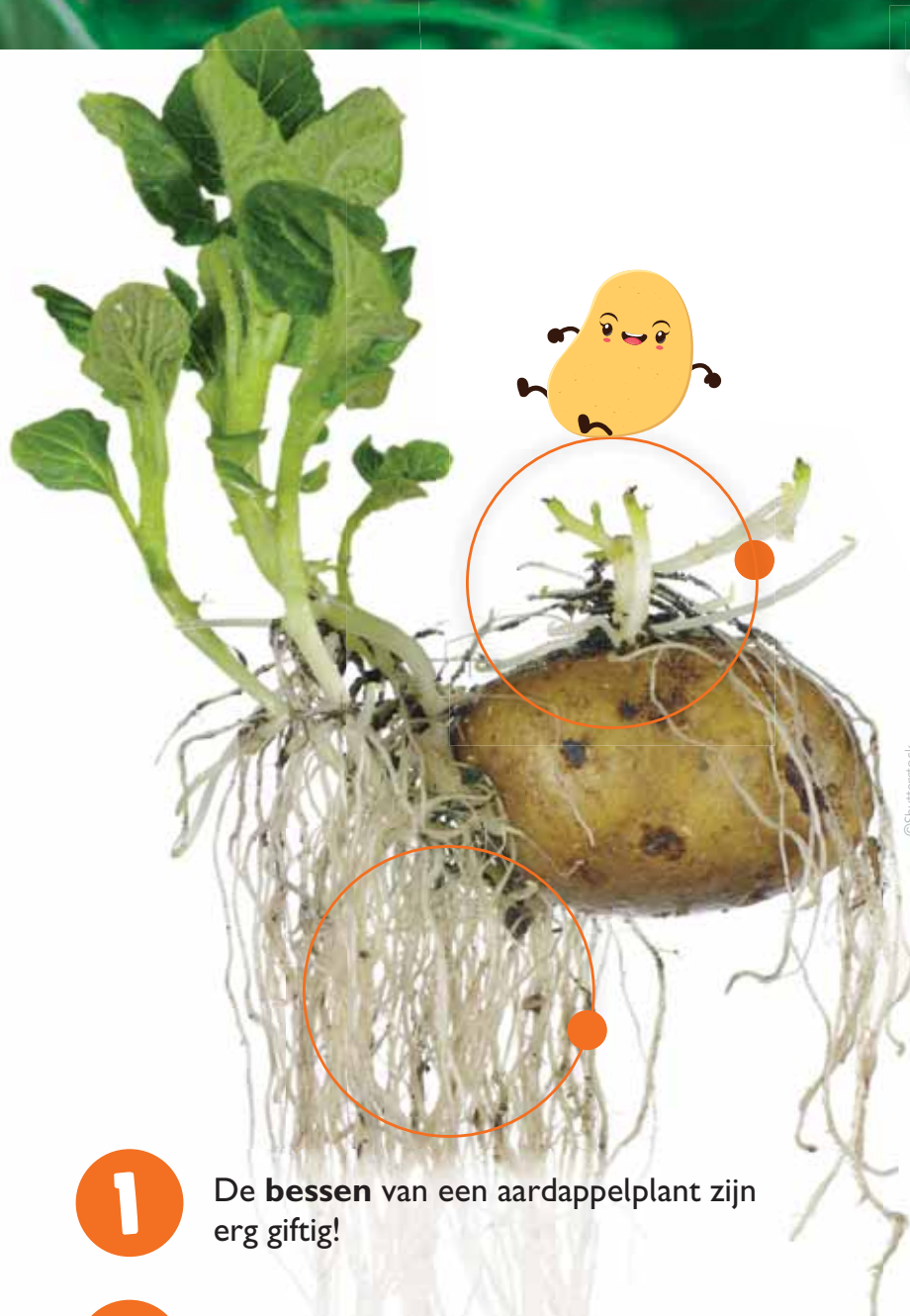
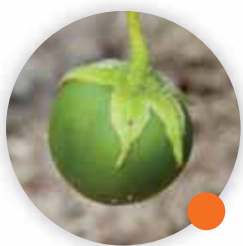
De knollen zijn het voedsel voor de jonge scheuten van de plant.

De overige delen van de plant zijn niet eetbaar en zelfs **giftig**. Krijgt een aardappel te veel zonlicht en wordt de schil groener? Dan is hij niet eetbaar meer.

Doen!

➔ Lees eerst de tekstjes op p. 7. Zoek dan op de grote foto de plaats waar je deze delen vindt. Schrijf de cijfers in de passende rondjes.

©Shutterstock

- 1** De **bessen** van een aardappelplant zijn erg giftig!
- 2** Fijne witte draden groeien uit de knol verder in de aarde. Het zijn de **wortels** die voedsel uit de bodem halen.
- 3** Onder de grond vormt de aardappelplant voedzame **knollen**.
- 4** Aardappelscheuten groeien uit de aardappel naar het licht. Ze worden de **stengels** van de aardappelplant.
- 5** De **bloem** van de aardappelplant lijkt op de bloem van een tomatenplant. Ze behoren tot dezelfde familie. Andere kleuren (paars) zijn ook mogelijk.

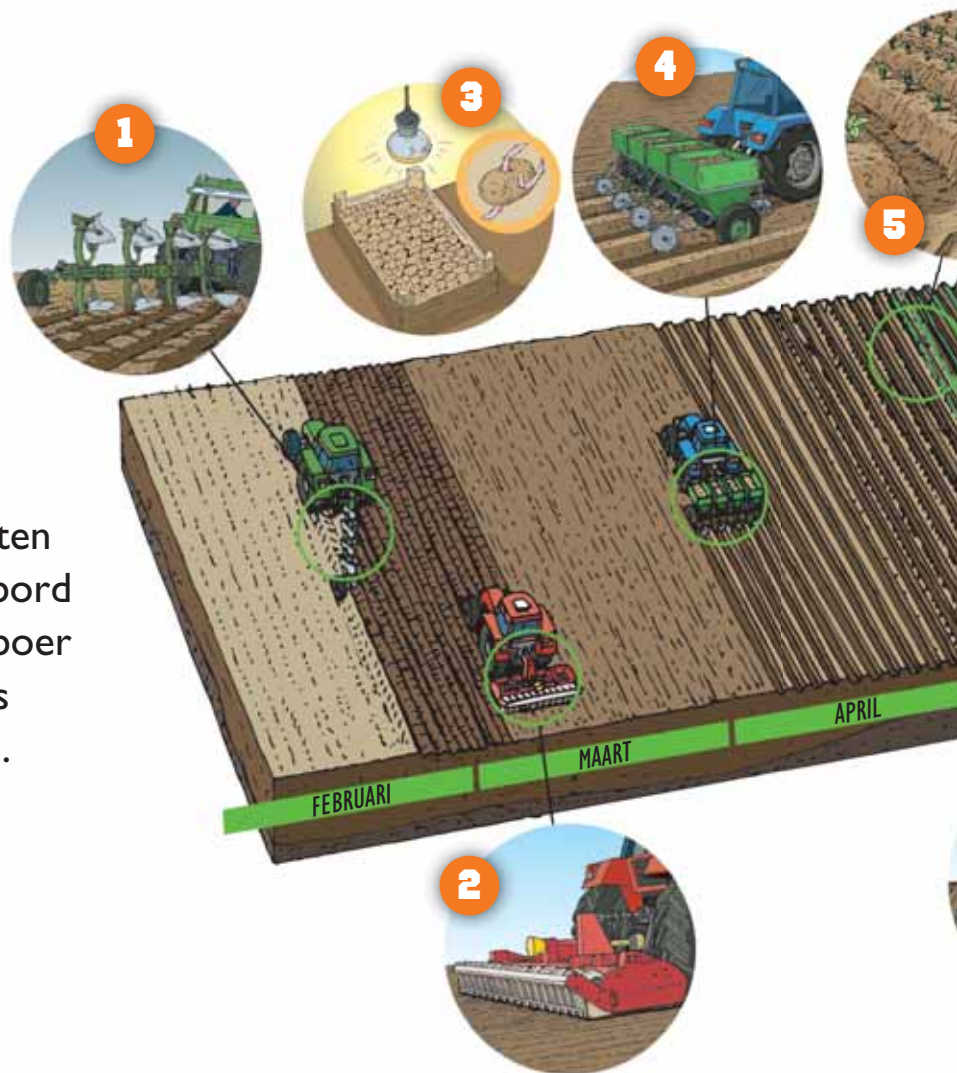

Machines

Jij eet vast graag frietjes of kroketten, puree of gebakken patatjes.

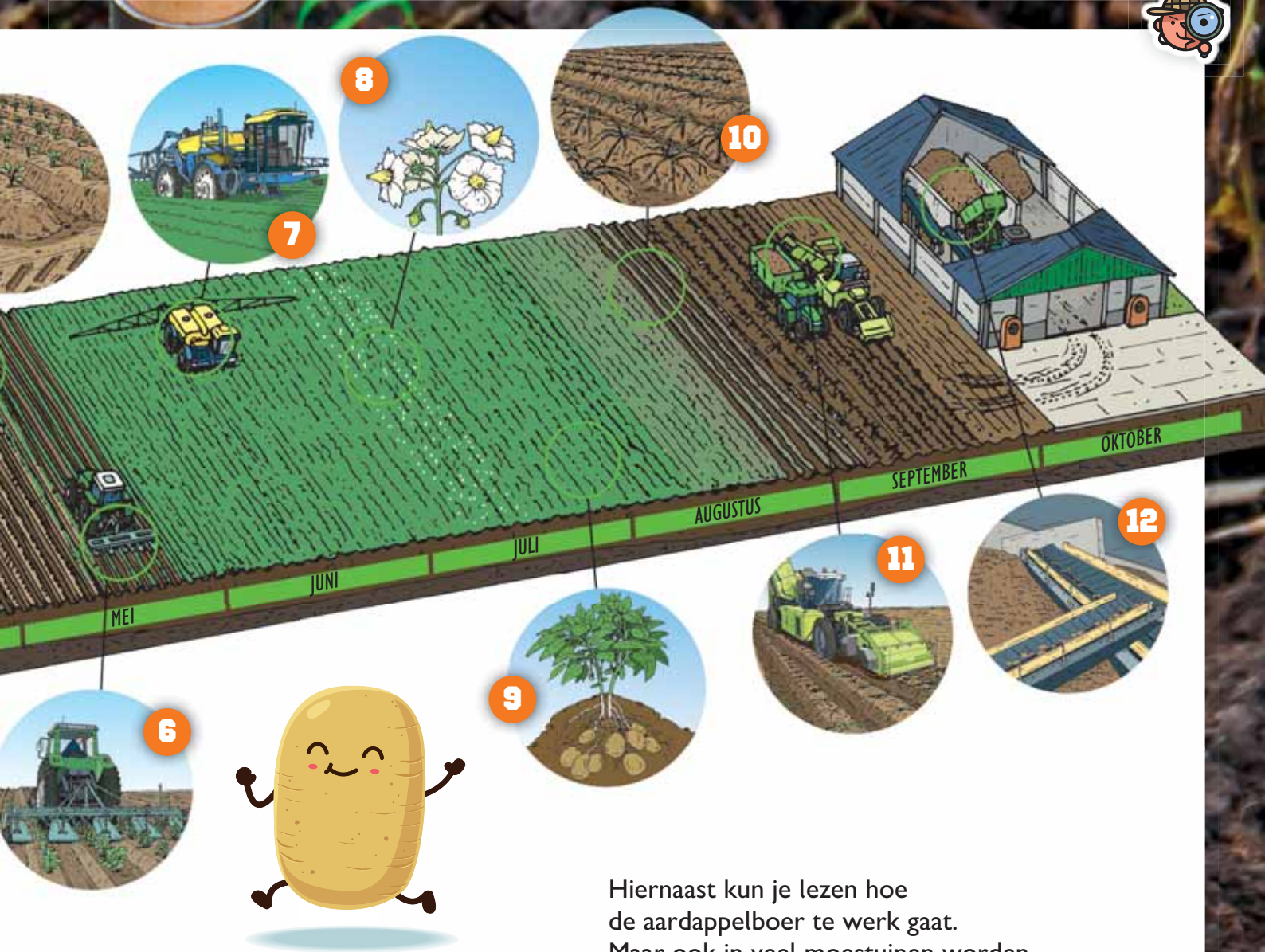
Mmm, lekker toch?

Maar die aardappelproducten komen niet zomaar op je bord terecht. Lees hier wat de boer allemaal moet doen tijdens een aardappelgroei-eizoen.

Hoe verloopt de aardappelteelt?

1. Eerst doorploegt de boer de grond met **tractor** en **ploeg**.
2. Daarna maakt hij de grond gelijk met **tractor** en **eg**.
3. Dan laat hij de pootaardappelen **kiemen**: er vormen zich **scheuten**.
4. De boer **plant** ('poot') de gekiemde pootaardappelen en maakt **ruggen** in de grond met een aardappelpootmachine.
5. De plantjes komen **bovengronds**.
6. De boer **verwijdt** het **onkruid** met een schoffelmachine ...
7. ... en hij spuit tegen schimmels en ziektes met een **spuitmachine**.
8. De aardappelplant **bloeit**.
9. In de **wortels** (de knollen) worden **voedingsstoffen** opgeslagen tijdens de zomer.

10. In het najaar sterft het **loof** boven de grond af.

11. Eindelijk zijn de aardappelen klaar om geroid te worden met de **aardappelrooier** ...

12. ... en daarna worden ze opgeslagen in een **geventileerde loods**. Daarin worden de gerooide aardappelen vervolgens droog en op ongeveer 12 °C **bewaard**. Voor ze verkocht worden, worden ze **gesorteerd** volgens grootte en in zakken **verpakt**. Zo worden ze naar de groothandel gebracht. Of ze worden verkocht in de hoevewinkel.

Hiernaast kun je lezen hoe de aardappelboer te werk gaat. Maar ook in veel moestuinen worden aardappelen geteeld.

➡ **Met welke machines of activiteiten van de boer komen de activiteiten en/of werktuigen van de tuinier overeen? Schrijf er telkens het nummer van de stap bij.**

- ☐ spitten met de spade
- ☐ de hark
- ☐ bewaren in bakjes in de kelder
- ☐ schoffelen
- ☐ de riek

Smakelijk!

Over heel de wereld bestaan wel 4000 soorten aardappelen. Enkele soorten zijn ook bij ons te vinden in de supermarkt.

a

a. Bintje

Een onderwijzer uit Nederland kweekte verschillende aardappelrassen. Hij noemde zijn nieuwe rassen naar zijn kinderen of naar kinderen uit zijn klas. Bintje Jansma was de naam van een leerling. Bintje werd de naam van een heel bekende aardappelsoort.

b

b. Nicola

Dit is een lekkere, vastkokende aardappel. Een beetje geel van kleur.

c

c. Eersteling

Zijn naam zegt het al: het is een soort die al vroeg kan worden geoogst. Je vindt hem ook met een gele schil. Hij kan niet lang bewaard worden.

KETO

Hoe eet jij je
aardappelen
het liefst?
Maak een top-3
van je favoriete
bereiding.

Jouw
aardappelen
top-3

top3

	Lust ik niet.	Lust ik graag.	TOP!
Gebakken aardappelen			
Frieten			
Aardappelpuree			
Chips			
Gekookte aardappelen			
Aardappel in de schil			
Kroketten			

CHUP

Aardappelquiz

Hi

Wil je de belangrijkste info van een tekst kennen?

Stel dan WWWWHH-vragen.

Elke letter komt overeen met een BELANGRIJKE VRAAG:

W = wie/wat, W = waar, W = wanneer, W = waarom, H = hoe en H = hoeveel.

Aan jou de keuze! Probeer de vragen te beantwoorden.

Probeer het eerst met wat je nog weet. Zoek daarna terug in de tekst.

Vragen	Antwoord	Antwoord op pagina
H oeveel aardappelsoorten bestaan er in de wereld?	Er bestaan minstens verschillende soorten aardappelen.	10
W ie produceert tegenwoordig de meeste aardappelen?	De inwoners van eten tegenwoordig veel aardappelen.	5
W elk deel van de aardappel eten we?	Het eetbare deel van de aardappel is	6
H oe kun je de aardappel eten? Geef twee manieren.	Je kunt de aardappel eten als en	11
W aar worden de geoogste aardappelen bewaard?	Voor ze verkocht worden, worden de geoogste aardappelen bewaard in een	9
W anneer werd de wilde aardappel voor het eerst gebruikt in de landbouw?	In Peru, jaar geleden, werd de eerste aardappel geoogst in de landbouw.	4
W aarom eten we alleen de knol van de aardappel?	We eten alleen de knol, want de rest van de plant is	6

Heb je opgemerkt dat de antwoorden steeds in een zin worden gegeven?

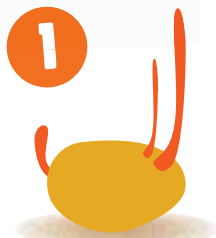
Kun je zelf aardappelen kweken?

Mijn opa heeft een moestuin. Daarin groeien ook aardappelen. Maar hoe gaat dat precies? Kan ik zelf aardappelen kweken?

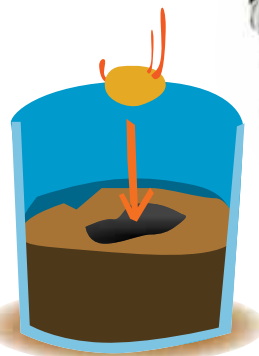

1. Ontkiemen

Op een warme, lichte plaats zullen aardappelen **kiemen**. Dat wil zeggen dat er scheuten tevoorschijn komen. Zo kunnen ze gepoot (geplant) worden.

2

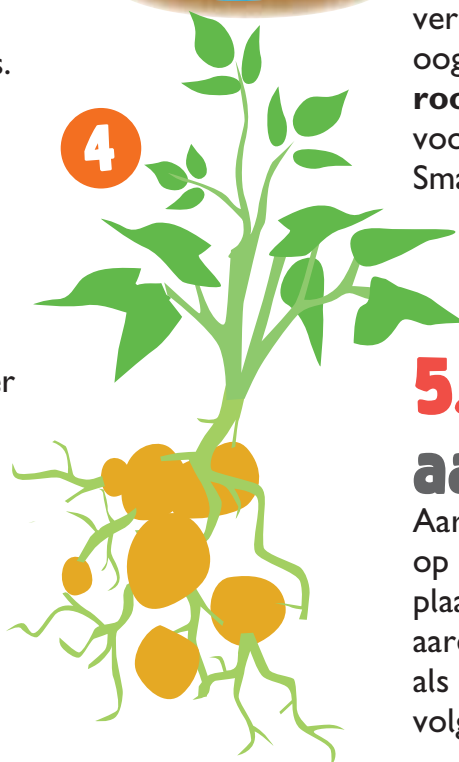
2. Poten

April is de plantmaand voor vroege aardappelen! Vul een emmer of grote pot voor de helft met aarde. Gebruik pootaardappelen of een aardappel met enkele uitlopers. Maak een kuiltje van ongeveer 10 centimeter. Steek daar je aardappel in met de uitlopers naar boven. Geef elke dag een beetje water en zet op een zonnige plaats. Laat de aarde niet te nat worden!

3

4

3. Aanaarden

Als alles goed gaat, verschijnt er een plantje. Als het plantje ongeveer 30 cm hoog is, moet je het **aanaarden**. Bedek de aardappelplant met losse aarde tot net onder de eerste blaadjes.

4. Rooien

Een aardappelplant kan groot worden. Na 2 tot 3 maanden worden de blaadjes slap of verdorren ze. Tijd om te oogsten of de aardappelen te **rooien**! Haal alle aardappels voorzichtig uit de aarde. Smakelijk!

5. Poot-aardappelen

Aardappelen kun je **bewaren** op een droge, koele en donkere plaats (bv. kelder). Te kleine aardappelen kun je gebruiken als pootaardappelen voor het volgende seizoen.

Doen!

- 1
Meet elke week je plant en maak er een tabel van.
- 2
Weeg je oogst. Hoe groot is je oogst?
- 3
Gebruik een kalender om aan te duiden wanneer je plant, oogst ...

Opgelet!

Eet nooit groene aardappelen!

Weetje!

Wist je dat we de herfstvakantie aan aardappels te danken hebben? Om de aardappels te oogsten, waren alle handen nodig. Ook de kinderen moesten meehelpen en kwamen niet naar school. De scholen sloten daarom een week ... De herfstvakantie!

Een aardappelbatterij

Zo heb je een aardappel vast nog nooit gebruikt.
Want vandaag gaan we er een ... batterij van maken!

Dit heb je nodig:

- een aardappel
- een spijker
- een koperen muntstukje
- een koptelefoon

Zo voer je de proef uit!

Maak twee inkepingen in de aardappel.

Stop er het muntje en de spijker in. Ze moeten dicht bij elkaar zitten, maar mogen elkaar niet raken.

Zet de koptelefoon op je hoofd. Houd het stekkertje van de koptelefoon zo dat het in contact staat met zowel het muntje als de spijker. Wat je hoort, is het geluid van elektriciteit!

Elektriciteit ontstaat wanneer **elektronen** zich verplaatsen. Hier reizen ze tussen het koper van het muntje en het zink van de spijker. Ze gaan door de aardappel! Het sap van de aardappel zorgt voor een **chemische reactie**. Hierdoor komen de elektronen vrij en gaan ze zich verplaatsen. De elektriciteit zal door het stekkertje en de draad van de koptelefoon je oren bereiken.

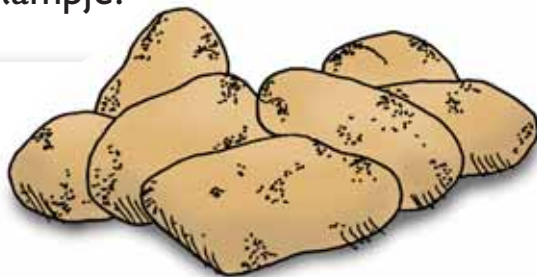
Je hebt dus eigenlijk een **batterij** gemaakt! Batterijen bestaan uit twee verschillende metalen en een zuur.

Je kunt deze opstelling nog wat moeilijker maken.
Door een aantal aardappelen met elkaar te verbinden
en aan te sluiten op een lampje!

Hiervoor heb je nodig:

- een lampje
- minstens 7 aardappelen, 7 spijkers en 7 muntjes
- 8 eindjes elektriciteitskabel met gestripte uiteinden, zodat het koper zichtbaar is. Nog beter zijn kabeltjes met krokodillenklemmen.

Zo voer je de proef uit!

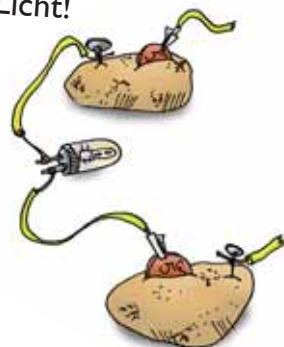
Stop een muntje en een spijker in elke aardappel. Ze moeten tamelijk ver van elkaar zitten.

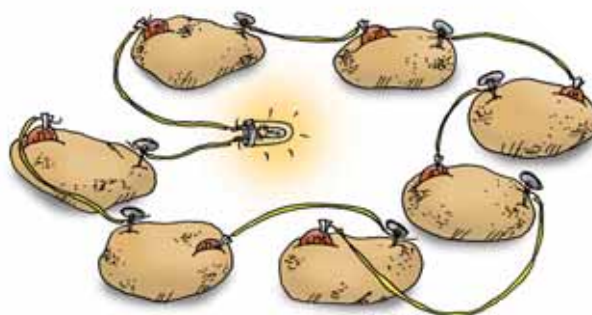
Verbind alle aardappelen met elkaar. Dat doe je door een elektriciteitskabel aan te sluiten op de muntjes en de spijkers. Controleer of alles goed verbonden is.

Verbind de eerste en de laatste draad met elkaar maar stop daar het lampje tussen. Licht!

De **stroom** die ontstaat in de eerste aardappel gaat door de **draad** naar de tweede aardappel. En zo gaat de stroom de cirkel rond. De stroom wordt sterker met elke aardappel. Op het einde is de stroom sterk genoeg om een lampje te doen branden!

Weetjes

- Je kunt deze proef ook uitvoeren met citroenen. Je hebt er dan minder nodig, want citroenen zijn veel zuurder dan aardappelen.
- In plaats van spijkers kun je ook paperclips of zilverpapier gebruiken.

In samenwerking met het Pass.
Meer info: www.pass.be.

De aardappeleeters

© Vincent van Gogh Stichting

De aardappeleeters (1885)
Vincent Van Gogh (1853-1890)
Van Gogh Museum, Amsterdam
olieverf op doek • 82 x 114 cm

Hier schilderde Vincent Van Gogh een boerenfamilie aan een eenvoudige maaltijd. Met dit schilderij wilde hij laten zien dat hij goed mensen kon schilderen. Boerenmensen. Hij noemde zichzelf daarom ook 'een boerenschilder'. Dit schilderij geeft heel wat informatie over de tijd waarin Vincent Van Gogh leefde.

**Bekijk het aandachtig
en beantwoord de vragen.**

Ik zie, ik zie wat jij niet ziet ...

- Het heeft een rechte steel en er zitten drie tanden aan.
- Het hangt aan de muur en er zitten lepels in.
- Het is wit en het stijgt op.
- Het is rond en er staan cijfers op.

Waar zie je het? Trek pijlen.

• een raam	• onderaan rechts
• een koffiepot	• in de linkerbenedenhoek
• een stoel met rieten zitting	• bovenaan, rechts van het midden
• een wandklok	• in de linkerbovenhoek
• een olielamp	• bovenaan, in het midden

Een levend schilderij

**Dit schilderij lijkt wel een scène uit een film of een toneelstuk.
Breng met je klas dit kunstwerk tot leven.**

Tableau vivant

Werk met zes kinderen samen.
Vijf acteurs en één regisseur.
Stel eerst de tafel en de stoelen
op zoals op het schilderij.
Elke acteur neemt zijn plaats in,
in de houding van zijn personage
op het schilderij. De regisseur
geeft aanwijzingen en verbetert
waar nodig. Neem tot slot
een foto van het tableau vivant.
Vergelijk de foto met
het schilderij.

Met klank ...

Op het schilderij zie je twee
paren. Bij elk paar is er een
personage dat spreekt. Wat zegt
dat personage? Wat antwoordt
het andere personage? Probeer
verschillende mogelijkheden uit.
Oefen de beste versie samen in.

... en beweging!

Vier van de personages op het
schilderij voeren een beweging
uit.
Ga op zoek naar elke beweging.
Boots die bewegingen na. Ook
het vijfde personage kan een
beweging maken. Probeer ook
hier verschillende mogelijkheden
uit.

En ... actie!

Voeg nu beweging en klank samen in een speelscène en ... je speelt toneel!

Lentekriebels

PRILLE LENTEKLEUREN

Nu de lentezon onze tuin weer vindt,
schildert ze alles in een prille tint.
De sneeuwkllokjes hangen wit te luiden,
de kleur van een krokus wil naar buiten.

Het gras, fris gewassen door de regen,
heeft zowaar een nieuwe glans gekregen.
De fruitboom heeft zijn knoppen aanzet
en pronkt nu als een lichtroze boeket

En ik? Mijn wintertruien in de kast,
(bijna) niets van vorig jaar dat nog past.
Ik moet gauw om nieuwe kleren vragen,
zodat ik net als de tuin
die prille lentetinten kan dragen.

Riet Wille

BRUISWATER

De natuur wordt weer wakker
en krokussen kussen
de sneeuw witte winter weg.

Lammetjes likken aan boter-
bloemen in de wei
en de eerste knalgele paarden-
bloemen stonden er deze morgen
al fris en sappig bij.

Ik krijg kriebels, wil naar buiten,
want de lente borrelt en bruist
als bruiswater, maakt mij
en de mensen om me heen
weer vrolijk en blij!

Jan Wouters

Als ...

Als groene blaadjes beginnen te groeien
en kleurrijke bloemen heel ijverig bloeien

Als 's middags de zon feller schijnt
en de winterse vrieskou verdwijnt

Als we lekker buiten kunnen spelen
en er ons geen seconde vervelen

Als het ijskarretje kling-klang-kling belt
en het ijsje op de tong zachtjes smelt

Als dartele lammetjes mekkerig blaten
en koeien springend de stallen verlaten

... dan
voel ik
lentekriebels
in mijn lijf!

Luk Depondt

Lentetroost

Mama, ik wil een ijsje.
Mag ik een ijsje?
Ik wil een ijsje.
Want de zon schijnt.
De vogels zingen grappige liedjes.
De bomen trekken hun groene jassen
aan.

De hele wereld is vrolijk.
Echt iedereen.
Alleen ik niet.
Ik moet morgen de hele dag
naar school.

De vakantie is voorbij.
Dus mama, mag ik een ijsje.
Ik wil een ijsje.
Ik wil een bolletje vanille,
met van die gekleurde spikkeltjes.
Een troostijsje,
omdat ik zielig ben.

Josien De Graaf

Lente in mij

'k Voel kriebels
in mijn tenen
en ook wel
in mijn buik.

Ik voel:
een eerste vlinder
vliegt, die wil er
dolgraag uit.

Er groeit al groen
achter mijn oren,
ik hoor de vogels
fluiten.

Ik ben niet meer
te houden nu,
ik moet meteen
naar buiten.

Maar papa zegt:
jij bent een
heel klein beetje
kierewiet,

wat jij voelt
is de lente
niet.

Het is nog
volop winter
schat,

wat jij voelt
is gewoon ...

Jij bent heel erg ...
verliefd

Katia Van Cleynenbreugel

Lentekriebels

1 Waarover gaan alle gedichten?

.....

.....

2 Welke woorden passen bij de lente? Omkring.

buiten – bloesem – binnen – groen

ontwaken van de natuur – vrolijk – donker – fluitende vogels

3 Bij welke auteur past het? Verbind.

De titel van haar gedicht is 'Lente in mij'.

Koeien verlaten springend de stallen in zijn gedicht.

In haar gedicht hangen sneeuwkllokjes te luiden.

Een ijsje kan troost brengen in haar gedicht.

In zijn gedicht borrelt de lente als bruiswater.

- Riet Wille
- Jan Wouters
- Josien De Graaf
- Katia Van Cleynenbreugel
- Luk Depondt

4 Zoek het juiste woord in de gedichten? Je krijgt alvast de beginletter.

een heel klein beetje gek k

jonge, nieuwe p

fier en trots tonen p

felgele k

5 In de gedichten komen lentebloemen voor. Kun jij ze alle 4 vinden?

.....

.....

6 Maakt de lente jou ook blij? Schrijf er een mooie zin over.

.....

April 2020

Aprilvis

Op 1 **april** zijn grappenmakers in hun nopjes! Want ze kunnen de hele dag grapjes uithalen met vrienden, familie, burens en klasgenoten. Maar het moeten wel leuke, onschuldige grapjes blijven. Je kunt bijvoorbeeld een papieren vis op iemands rug hangen ... Of iemand om een boodschap sturen die helemaal niet bestaat!

maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12 Pasen
13 Paas- maandag	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Autisme, zei je?

Op 2 april is het **Wereld Autisme Dag**. Op die dag wordt aandacht besteed aan die aandoening. Hoewel er wereldwijd 1 op de 150 mensen last van hebben, is autisme nog steeds vrij onbekend. Dokters zijn het niet met elkaar eens over autisme. En dat helpt autistische kinderen en hun ouders niet. Zij proberen vaak met veel moeite een plekje in de wereld te veroveren.

Zelfs het boek heeft een eigen werelddag!

Echt waar! Op 23 april is het **Werelddag van het Boek en de Auteursrechten**. Op die dag wordt aandacht gevraagd voor lezen en schrijven. Het is een symbolische datum, want het is de geboorte- en sterfdag van een beroemde schrijver, namelijk William Shakespeare. Bijzonder, vind je niet?

April 2020

Dier van de maand

Dit edel uitziende dier staat vaak op één poot. Rond deze tijd worden er meestal een heleboel kuikens geboren. Vanaf januari beginnen de **flamingo's** paringsdansen uit te voeren. Dat doen ze om elkaar te verleiden. Dat gaat de hele lente door. In april worden dan de kuikens geboren. Flamingo's leven in groepen.

maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12 Pasen
13 Paas- maandag	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Milieutip

Vind je het leuk om te tekenen? Denk er dan aan om beide kanten van het papier te gebruiken. Neem niet telkens een nieuw blad. Zo kun je afval vermijden en de natuur een dienst bewijzen. Vergeet niet dat elk klein gebaar helpt!

PRETPLEK

Een vrouw vraagt aan haar man:

- Schat, ga jij in de winkel even een zak chips kopen, en als er wortels zijn zes?

De man doet wat hem gevraagd wordt en gaat naar de winkel.

Even later komt hij thuis met zes zakken chips. Zijn vrouw vraagt hem:

- Waarom heb jij zes zakken chips gekocht?
- Ze hadden wortels! zegt de man.

Hoe noem je een bandiet die van friet houdt?

Een banfriet!

Twee aardappelen liggen naast elkaar, maar de ene is aan het huilen.

De andere aardappel vraagt:

- Waarom huil je?

De eerste aardappel antwoordt:

- Mijn vader zit in de puree!

1. Hoeveel aardappelen moet Erik nog oprapen vandaag? Verdeel ze gelijk over de twee lege emmers. Hoeveel aardappelen leg je dan in elke emmer?
2. Dat is gek! Een deel van de aardappelen is verdwenen! Gebruik je mooiste stift en laat ze weer verschijnen. Maar opgelet. Je moet wel een bepaalde volgorde aanhouden.
3. Bastiaan en Lina komen er niet helemaal uit. In elke zak moeten 8 aardappelen zitten. Hoeveel aardappelen blijven er over nadat alle zakken gevuld zijn?

1

2

3

Wedges met een yoghurtsausje

Aardappelpartjes worden in Engeland **wedges** genoemd. Ze zijn er erg populair. Een beetje zoals frietjes bij ons. Het zijn aardappelen die in vieren gesneden zijn. De partjes worden gebakken in de oven met een mengeling van specerijen en kruiden. Ze worden opgediend met een romige, zure saus (met yoghurt bijvoorbeeld) of met ketchup.

- 1 kg aardappelen
- 3 eetlepels olijfolie
- 1 koffielepeltje zout
- specerijen en kruiden naar keuze (oregano, tijm, rozemarijn, paprika, knoflook ...)
- 200 g Griekse yoghurt
- 2 eetlepels verse dille

Doe het zo!

- 1** Verwarm de oven voor op 220 °C.

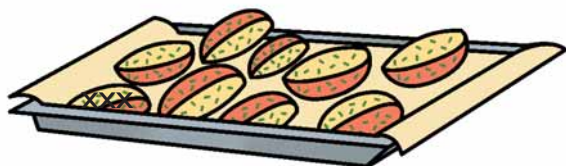
- 2** Was de aardappelen goed met water. Gebruik een groenteborstel als je die hebt. Snijd de aardappelen in de lengte in tweeën. Snijd de helften nog eens door-midden.

- 3** Meng de olie met de kruiden en specerijen. Giet het mengsel over de aardappelpartjes. Meng alles goed met je handen. De olie moet mooi verdeeld zijn over de aardappelen.

- 4** Gebruik de bakplaat van de oven met een vel bakpapier erop of een grote ovenschaal. Verdeel de aardappelen goed zodat ze elkaar niet te veel raken.

- 5** Bak ze 30 minuten in de oven. Draai ze na 15 minuten even om.

- 6** Meng de yoghurt met de dille. Breng op smaak met peper en zout.

Spelen met smaak

Je kunt verschillende soorten aardappelen door elkaar gebruiken. Zo ontdek je verschillende smaken!

Dien de aardappelpartjes heet op, samen met de dipsaus.

toto

ELEKTROLOGIE

EN, KINDEREN,
WAT HEBBEN JULLIE
GELEERD VAN DEZE
PROEF?

WE HEBBEN DE AARDAP-
PELEN VERBONDEN MET
ELEKTRICITEITSDRAAD ...

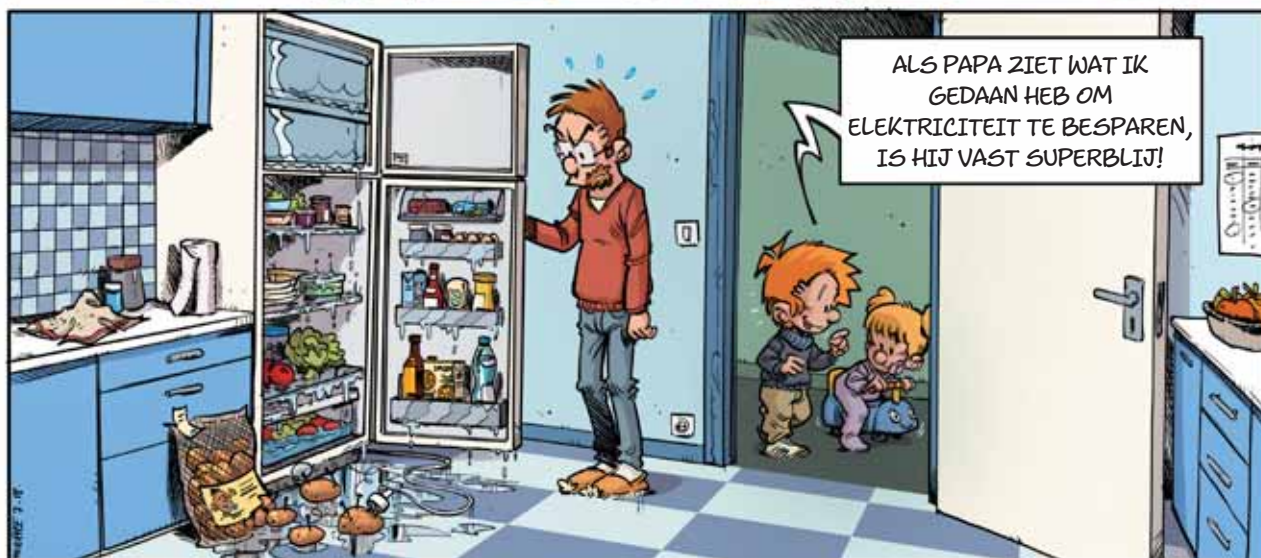

MAAR EERST HEBBEN
WE ER EEN SPIJKER EN
EEN MUNTJE IN GEDUWD!

DOOR HET CONTACT MET
HET KOPER EN HET ZINK
GING HET LAMPJE BRANDEN ...

DE AARDAPPEL
WORDT DAN EEN
SOORT BATTERIJ ...

ALS PAPA ZIET WAT IK
GEDAAN HEB OM
ELEKTRICITEIT TE BESPAREN,
IS HIJ VAST SUPERBLIJ!

VERKEERSFLITS

Bijzondere situaties in het verkeer

VSV
IEDEREEN MEE
VOOR VEILIG VERKEER

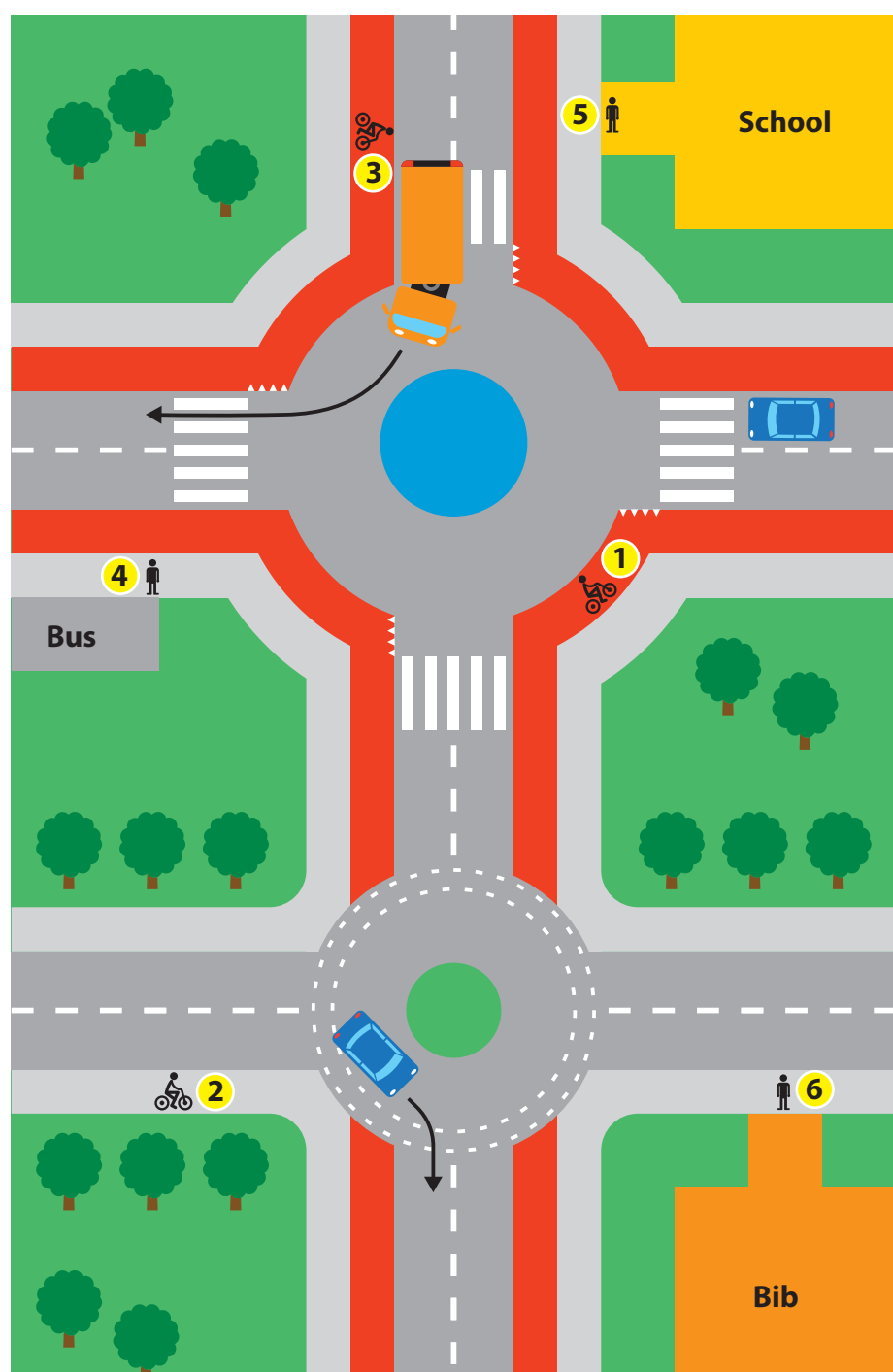

Op een rotonde

Kijk goed naar de tekening. Hoe moeten de fietsers rijden en de voetgangers stappen?

Teken telkens de veiligste route.

1. Fietser 1 rijdt naar de bib. Teken de weg die hij volgt met een blauwe lijn.
2. Fietser 2 rijdt ook naar de bib. Zet een kruisje op de plaats waar hij het best moet uitkijken.
3. Fietser 3 moet naar de bushalte. Teken de weg die hij volgt met een rode lijn.
4. Voetganger 4 stapt naar school. Teken de weg die hij volgt met een groene lijn.
5. Voetganger 5 gaat naar de bib. Teken dikke pijlen op de plaats waar hij moet oversteken.
6. Voetganger 6 stapt naar de bushalte. Hij steekt één keer over op het zebrapad. Teken zijn weg in een stippellijn.

Bijzondere verkeerssituaties

Ken je de regel van **voorrang van rechts**? Dat is een belangrijke regel voor autobestuurders en (brom)fietsers. Hij geldt op een kruispunt of kruising waar geen verkeersborden of verkeerslichten staan. Of waar het verkeer niet geregeld wordt door een politieagent. Maar wie een parking of de oprit van een huis verlaat, heeft geen voorrang. Ook al kom je van rechts. En kom je op een rotonde die is aangegeven door een blauw rond bord met witte pijlen? Dan heb je daar ook geen voorrang als je van rechts komt.

Quiz

Deze verkeersborden zie je niet elke dag! Maar wat doe je?

1. Je ziet dit verkeersbord onder een verkeerslicht hangen dat op rood staat. Wat mag je doen?
 - a. Ik mag rechts afslaan, maar ik geef voorrang aan andere weggebruikers.
 - b. Ik moet stoppen, het licht staat op rood.
2. Je wilt als fietser in de straat rijden waar dit verkeersbord hangt.
 - a. Dat kan, dit is een doodlopende weg, maar fietsers en voetgangers kunnen wel door.
 - b. Dat kan niet, dit is een weg die doodloopt. Niemand kan verder.
3. Dit verkeersbord toont aan dat hier een fietsstraat begint. Wat telt hier?
 - a. Autobestuurders mogen de fietsers niet inhalen.
 - b. Autobestuurders mogen niet in deze straat rijden.
4. Je wilt oversteken aan een zebrapad, maar er nadert een tram. Wat doe je?
 - a. Ik steek over, op een zebrapad heb ik voorrang.
 - b. Ik wacht tot de tram voorbij is, de tram heeft altijd voorrang.

STOP

Tsjoeke Tsjoeke

Als je oversteekt op de treinsporen, moet je heel aandachtig zijn. Er zijn drie signalen die je waarschuwen dat er een trein aankomt:

- Er gaat een belsignaal.
- De lichten springen op rood.
- De slagbomen gaan naar beneden

Wanneer mag je als voetganger opnieuw de treinsporen oversteken?

- Als de slagbomen naar boven gaan, is de trein voorbijgereden en mag ik oversteken.
- Als de slagbomen helemaal naar boven zijn en het witte licht begint te knipperen.

Weetje

Wist je dat deze borden aantonen hoeveel sporen er liggen?

Overweg met enkel spoor

Overweg voor twee of meer sporen

Tram gaat altijd voor!

In sommige steden en aan de kust rijden er **trams**. Ben je in de buurt van de tramsporen? Dan moet je extra goed opletten! Want wist je dat de tram **altijd voorrang** heeft? Dit geldt zowel voor voetgangers, fietsers als automobilisten. De tram heeft voorrang, of hij nu van links of van rechts komt. Zelfs op een zebrapad gaat hij voor op de voetgangers! Maar wordt het verkeer geregeld door een politieagent of verkeerslichten? Dan moet de trambestuurder daarnaar 'luisteren'. Zo moet hij ook stoppen voor een rood licht of als de agent dat zegt.

Op de parking

Ook op een parking en bij in- en uitritten is het opletten geblazen voor andere weggebruikers. Kijk naar de tekening. Waar moeten de voetgangers het meest op letten? Nummer van 1 tot 3 volgens belangrijkheid.

Voetganger 1 brengt de kar terug naar de ingang.

- ☐ Hij brengt het muntstuk terug mee als hij de kar vastmaakt.
- ☐ Hij botst niet tegen geparkeerde auto's.
- ☐ Hij kijkt naar de auto's die parkeren en vertrekken.

Voetganger 2 stapt voorbij de supermarkt.

- ☐ Hij kijkt naar auto's die de parking verlaten.
- ☐ Hij blijft mooi op het voetpad.
- ☐ Hij kijkt naar auto's die de parking op willen.

Voetganger 3 verlaat de supermarkt en moet de rijbaan oversteken.

- ☐ Hij kijkt naar de fietsers op het fietspad.
- ☐ Hij gebruikt het zebrapad om over te steken.
- ☐ Hij kijkt naar de andere voetgangers.

Fietser 4 rijdt voorbij de supermarkt.

- ☐ Hij blijft mooi op het fietspad.
- ☐ Hij kijkt naar de auto's die de parking op willen.
- ☐ Hij kijkt naar de auto's die de parking verlaten.

